

เปอรานากัน : บาบ๋า-ย่าหยามรดกทางวัฒนธรรมสายเลือดลูกผสมมลายู-จีน

อติยศ สรรคบุรานุรักษ์ (Atiyot Sankaburanurak)^{*}

ศศิณัฐ สรรคบุรานุรักษ์ (Sasinat Sankaburanurak)^{**}

บทคัดย่อ

เปอรานากัน สายเลือดลูกผสมระหว่างมลายูและจีน ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในแถบมลายูและพื้นที่ชายฝั่งทะเลของเกาะชวาและเกาะสุมาตราในช่วงต้นศตวรรษที่ 15 ในช่วงศตวรรษที่ 19 เปอรานากันอพยพเข้ามาในเขตท่าเรือของปีนังและสิงคโปร์ ซึ่งอยู่ในช่วงขยายอาณานิคมของอังกฤษ ชาวเปอรานากันประสบความสำเร็จในฐานะพ่อค้าจนกลายมาเป็นนักทำการค้ามีอาชีพในเวลาต่อมา ชุมชนชาวเปอรานากันถูกขนานนามว่า ช้องแคบจีน (Straits Chinese) หรือباب๋า ย่าหย่า คำที่ใช้เรียกสายเลือดลูกผสมระหว่างมลายูและจีนที่ถือกำเนิดและอาศัยในแถบคาบสมุทรมลายู-อินโดนีเซีย อันได้แก่ เมืองมะละกา เมืองปีนัง ประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์ และหมู่เกาะชวาคินโดนีเซีย คำว่า บาบ๋า เป็นคำที่มลายูยืมมาจากภาษาเปอร์เซีย แปลว่า การให้เกียรติ บรรพบุรุษ และถูกนำมาใช้เรียกชาวจีนเลือดผสมที่เป็นเพศชาย และคำว่า ย่าหย่า นำมาใช้เรียกชาวจีนเลือดผสมที่เป็นเพศหญิง ซึ่งเป็นคำที่ชาวชวายืมมาจากภาษาอิตาลี แปลว่า หญิงต่างชาติที่แต่งงานแล้ว หรืออาจจะมาจากภาษาโปรตุเกสที่แปลว่าคุณผู้หญิง บทความนี้นำเสนอประวัติความเป็นมา วิถีชีวิตและความผสมผสาน ความเป็นพหุวัฒนธรรมของเปอรานากันสายเลือดลูกผสมระหว่างมลายูและจีน

คำสำคัญ: เปอรานากัน บาบ๋า ย่าหย่า สายเลือดลูกผสม มลายู-จีน

^{*} อาจารย์ ดร. สาขาวิชาทัศนศิลป์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Lecturer, Ph.D., Major of Visual Art Education, Faculty of education, Silpakorn University.

E-mail: ble_atiyot@hotmail.com

^{**} อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Lecturer, Ph.D., Major of Chinese Teaching as a Foreign Language, Faculty of education, Silpakorn University

E-mail: sankaburanurak@gmailmail.com

Abstract

Peranakan refers to people of mixed Chinese and Malay who settled in Malayan and costal area on Java and Sumatra islands in the early 15th century. In 19th century that was the period of British colonization, Peranakan immigrants came to the ports of Penang and Singapore as merchandisers. They succeeded and became professional traders Peranakan community is commonly as known as Straits Chinese or Baba-Yaya. This word is used among the ethnic Chinese and Malay who were born and settled in Malay- Indonesia Peninsula; Malaka, Penang, Malaysia, Singapore, and Java islands in Indonesia. “Baba” is a Malay word borrowed from Persian which means honoring ancestors and is used to call male Peranakan, Female Peranakan is called as “Yaya”, a Java words borrowed from Italian which means married foreign woman or perhaps be based on Portuguese that mean “lady”. This article provided historical background, tradition and multicultural of Peranakan, Chinese-Malay descendants.

Keywords : Peranakan, Baba-Nyonya , Chinese-Malay descendants

บทนำ

เปอรานากัน เป็นกลุ่มชาวจีนที่มีเชื้อสายมลายู เนื่องจากในอดีตกลุ่มพ่อค้าชาวจีนโดยเฉพาะกลุ่มฮกเกี้ยนเดินทางเข้ามาค้าขายและก่อตั้งท่าเรือขึ้นในบริเวณดินแดนคาบสมุทรมลายู บริเวณมะละกา ปีนัง สิงคโปร์ และตัดสินใจตั้งถิ่นฐานในเมืองมะละกาประเทศมาเลเซีย ในช่วงตอนต้นทศวรรษที่ 14 โดยแต่งงานกับชาวมลายูท้องถิ่น (Andrew,1988) และภรรยาของชาวมลายูจะเป็นผู้ดูแลกิจการการค้าที่นี้ แม้แต่คนในระดับพระราชวงศ์ก็มีสัมพันธ์ไมตรีระหว่างกัน ระหว่างสุลต่านมะละกากับจักรพรรดิราชวงศ์หมิง ในปี ค.ศ. 1460 สุลต่านมันโชซาห์ทรงอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงฮังลีไปแห่งราชวงศ์หมิง และทรงประทับบนภูเขากิน หรือ ภูเกิตจิงนา (Bukit Cina) พร้อมเชื้อพระวงศ์อีก 500 พระองค์ เมื่อพวกเขาอพยพไปตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้ก็นำวัฒนธรรมของตนกระจายไปด้วย วัฒนธรรมใหม่นี้จึงถูกเรียกรวมๆว่า จีนช่องแคบ (อังกฤษ: Straits Chinese ; จีน:土生华人) เปอรานากันเป็นภาษามลายู มีรากศัพท์มาจากคำว่า “ank” มีความหมายว่า เด็กเมื่อนำมารวมเข้ากับคำว่า “per-.....an” อ่านว่า peranakan หมายถึง ครรรค์ หรือ"เกิดที่นี่" จนในที่สุดคำนี้ก็นำมาใช้เรียกสายเลือดลูกผสมที่ถือกำเนิด ณ ดินแดนคาบสมุทรมลายู-อินโดนีเซีย (Shamsul AB,2011) เมื่อชาวอาณานิคมชาวตะวันตกย้ายออกไปในช่วงต้นทศวรรษที่ 1800 ผู้อพยพชาวจีนจำนวนมากย้ายเข้ามามากขึ้น จนทำให้เลือดมลายูของชาวเปอรานากันจางลง จนทำให้คนรุ่นหลังแทบจะเป็นชาวจีนเต็มตัว แต่ก็ไม่ได้ทำให้วัฒนธรรมผสมผสานของชาวเปอรานากันจืดจางลงไปเลย การผสมผสานนี้ยังมีให้เห็นในการแต่งกายแบบมลายูเช่น ซารุง กบายา และชุดย่าหย่า (Pixie Dollhouse,2009) ซึ่งถือเป็นการแต่งกายอันสวยงามที่ผสมผสานรูปแบบของชาวจีนและมลายูเข้าด้วยกันอย่างงดงาม ฝ่ายหญิงใส่เสื้อฉลุลายดอกไม้ รอบคอ เอว และปลายแขนอย่างงดงาม นิยมนุ่งผ้าซิ่น

ปาเต๊ะ ฝ่ายชายยังคงแต่งกาย คล้ายรูปแบบจีนดั้งเดิม อาหารแบบเฉพาะตัว และภาษาที่ผสมผสานคำทั้งมลายู จีน และอังกฤษไว้ด้วยกัน (Encyclopedia Britannica,2012)การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม เป็นกระบวนการหนึ่ง ที่สร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมของชุมชน ก่อให้เกิดความรักและหวงแหนในศิลปวัฒนธรรม ซึ่งจะพัฒนาไปเป็นความร่วมมือที่จะทำนุบำรุงรักษาตามลำดับ (กรมวิชาการ, 2540, อ้างถึงใน ประติมา ธัญบุรณ์ตระกูลและคณะ, 2560:2642) ทำให้กลุ่มชาวเปอรานากันยังคงสืบทอดวัฒนธรรมมาจนทุกวันนี้

เปอรานากัน สายเลือดลูกผสม

ชาวจีนเชื้อสายสิงคโปร์และมาเลเซียเป็นสังคมที่มีความผสมผสานทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย หรือที่รู้จักกันดีในนาม เปอรานากันเชื้อสายจีนหรือลูกครึ่งจีน บ้างก็ถูกขนานนามว่าชาวจีนช่องแคบ (Straits Chinese) หรือบ้างก็ถูกเรียกว่า “بابา ย่าหยา” คำว่า “بابา ย่าหยา” เพี้ยนมาจากคำว่า “บาบา นนยา” (Baba-Nyonya) ในภาษามลายูและชวา และจากคำว่า “บาบาเหนียงเห่อ” (Baba Niangre: 峇峇娘惹) ในภาษาจีน “بابา” เป็นคำภาษามลายูที่ยืมมาจากภาษาเปอร์เซีย และเป็นคำให้เกียรติแก่ปู่ตาตาย ใช้เรียกชาวเปอรานากันที่เป็นผู้ชาย ส่วน “นนยา” เป็นคำภาษาชวาที่ยืมมาจากคำว่า “dona” ในภาษาดัตช์ หมายถึงผู้หญิงต่างประเทศที่แต่งงานแล้ว คำว่า “بابา” “เปอรานากัน”และ”ชาวจีนช่องแคบ” สามคำนี้นำมาใช้ในช่วงยุคใดนั้นไม่ปรากฏแน่ชัด แต่ในช่วงยุคศตวรรษที่19 ไม่มีคำว่า เปอรานากัน (Peranakan) ปรากฏในหนังสือ “Hikayat Abdulah”ของอับดุลละห์แต่อย่างใด แต่ทว่ามีการอ้างถึงคำว่า บาบ่า (Baba) ในแถบบริติชมาลายาเท่านั้น (Abul Kadir,1970) อับดุลอับลาฮิมบุตรชายของอับดุลละห์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือเล่มหนึ่ง กล่าวถึงคำว่า Peranakan awak ไว้ว่าหมายถึง บุตรหรือธิดาของชายชาวไทยหรือชายชาวพม่า ที่เกิดในท้องถิ่นและแต่งงานกับหญิงสาวชาวจีน (Abdullah Ibrahim,1975:90-91) จากการนิยามความหมายดังกล่าวแตกต่างออกไปจากคำว่า เปอรานากันที่คนทั่วไปเข้าใจกันอย่างสิ้นเชิง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายของ “بابา” และ “ย่าหยา” ว่า “เรียกชายที่เป็นลูกครึ่งจีนกับมลายูที่เกิดในมลายูและอินโดนีเซีย ว่า บาบ่า, คู่กับ ย่าหยา ซึ่งหมายถึงหญิงลูกครึ่งจีนกับมลายูที่เกิดใน มลายูและอินโดนีเซีย

Jian Yu, Liao (2005:22) ชี้ให้เห็นว่าในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 คำว่า เปอรานากันได้รับความนิยมอย่างมาก ตามพจนานุกรมที่ตีพิมพ์ในปี 1856 ได้กล่าวว่า Peranakan Cina เป็นชื่อที่ชาวมาเลเซียใช้เรียกชาวจีนลูกผสม (Tan Chee Beng,1993:21) ต่อมาเปอรานากัน หมายถึง ลูกหลานชาวมาเลเซียที่เป็นเผ่าพันธุ์ผสม คือ Peranakan Cina ต่อมาคำว่า เปอรานากันได้กลายเป็นชื่อย่อของ Peranakan Cina ดูเหมือนว่า ปรากฏการณ์เปอรานากันถูกจำกัดเพียงแคในกลุ่มชาติพันธุ์จีนเท่านั้น แต่นอกจากนี้ในกลุ่มชาติพันธุ์ชาวอินเดียเรียกลูกของชายชาวอินเดียที่นับถืออิสลามและแต่งงานหญิงสาวชาวมาเลเซียว่า Jawi Peranakan อย่างไรก็ตามเนื่องจากจำนวนของลูกครึ่งเลือดผสม หรือเปอรานากันดั้งเดิมนั้นมีจำนวนมาก ดังนั้นเปอรานากันคำนี้จึงกลายเป็นความเชื่อมโยงกับชุมชนชาติพันธุ์ชาวจีนไปโดยปริยาย

ปรากฏการณ์ เปอรานากันไม่ได้จำกัดเพียงแค่สิงคโปร์ มาเลเซียเท่านั้น ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังรวมไปถึงอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ด้วย เปอรานากันใช้เรียกลูกครึ่งเลือดผสมกันอย่างแพร่หลายในอินโดนีเซีย แต่ในฟิลิปปินส์จะเรียกลูกครึ่งเหล่านี้ว่า Mestizo แต่คำว่า Mestizo ในฟิลิปปินส์นั้นมีความแตกต่างจากคำว่า เปอรานากันในอินโดนีเซีย มาเลเซียและสิงคโปร์ที่ใช้เรียกกัน กล่าวคือ คำว่า Mestizo สำหรับชาวอินโดนีเซียใช้เรียกคนฟิลิปปินส์ แต่สำหรับชาวมาเลเซียและสิงคโปร์แล้วกลับหมายถึง ชาวจีนโพ้นทะเล (Jian Yu, Liao ,2005:22) ซึ่งเห็นว่าช่วงศตวรรษที่19 นั้น คำว่า เปอรานากันในอินโดนีเซียหมายถึง ชาวจีนมุสลิม (Karl, 1984:87) ในแถบบริติชมาลายา คำว่า เปอรานากันก็มีความหมายเดียวกัน คือ หมายถึง ชาวมุสลิมลูกครึ่งเชื้อสายระหว่างอินเดียและมาเลเซีย สิงคโปร์ ในช่วงศตวรรษที่20 คำว่า เปอรานากันมักใช้ในสังคมชาวจีนโพ้นทะเลที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์ (อินโดนีเซียปัจจุบัน)และนิคมช่องแคบ (อาณานิคมของจักรวรรดิอังกฤษ) ซึ่งในแถบนี้คำว่า เปอรานากันไม่มีเรื่องของศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง ผู้ครองประเทศและกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้ภาษามลายูใช้คำว่า เปอรานากันในการอธิบายถึงชาวจีนลูกครึ่งเลือดผสม ต่อมาชาวจีนก็ยอมรับการใช้คำนี้ เปอรานากันเกิดจากแนวคิดทางวัฒนธรรมมากกว่ามาจากการเมือง (Karl, 1984:23)

การกำเนิดเกิดขึ้นของกลุ่มเปอรานากันเชื้อสายจีนหรือลูกครึ่งจีนนั้นมีจำนวนมาก เนื่องจากสมัยก่อนชาวจีนอพยพนั้นมักจะยังไม่ได้แต่งงาน และไม่มีคู่ที่เป็นชายชาวจีนด้วยกัน พวกเขาแต่งงานกับคนพื้นเมืองทั้งที่เป็นชาวมุสลิมและไม่ได้เป็นมุสลิม ลูกหลานของพวกเขากลายเป็นกลุ่มสังคมชาติพันธุ์ใหม่ที่ผสมผสานระหว่างความเป็นวัฒนธรรมจีนและมาเลเซีย สังคมพหุวัฒนธรรมดังกล่าวแตกต่างไปจากสังคมวัฒนธรรมชาวจีนและสังคมวัฒนธรรมของชาวมาเลเซีย เพราะสังคมชาวเปอรานากันเชื้อสายจีนจะใช้ภาษามลายู ลูกหลานเปอรานากันเชื้อสายจีนจะไม่สามารถพูดภาษาจีนได้ จะสามารถสื่อสารด้วยภาษามลายูเท่านั้น ซึ่งสามารถพบได้ในปัตตาเวีย(จาการ์ตาปัจจุบัน) มะละกาและสิงคโปร์ มีงานวิจัยชี้ให้เห็นว่าถึงแม้จะเป็นโรงเรียนคริสต์ของชาวจีนในสิงคโปร์หรือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกก็ตาม ในช่วงโรงเรียนภาษาจีนก็จะใช้ภาษามลายูในการจัดการเรียนการสอน (Qin Yong Zhuang,2001) เครื่องแต่งกายของชาวเปอรานากันเชื้อสายจีนก็จะมีผสมผสานระหว่างจีนและพื้นเมืองมาเลเซีย หญิงสาวชาวเปอรานากันจะสวมชุดของหญิงสาวมาเลเซียและใช้วิธีแบบมาเลเซีย อาหารของชาวเปอรานากันก็มีการใช้ส่วนผสมเช่นเดียวกับอาหารของชาวมาเลเซีย แต่การนิยมรับประทานเนื้อหมูของชาวจีนก็ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ไว้ ชาวเปอรานากันไม่เพียงแต่ตั้งถิ่นฐานในแถบเกาะชวาเท่านั้น ยังมีอาศัยอยู่ในแถบมาเลเซียตะวันตกและสิงคโปร์เช่นกัน (Jian Yu, Liao ,2005:23)

ทั้งนี้ชาวต่างชาติที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณคาบสมุทรมาลายู-อินโดนีเซีย ทำให้ถือกำเนิดเปอรานากันที่มีสายเลือดผสมระหว่างชนพื้นเมืองเดิมกับชาวต่างชาติอีกเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงสามารถแบ่งชาวเปอรานากันที่มีสายเลือดผสมออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มชาวจีนเปอรานากัน (Peranakan Chinese) กลุ่มชาวอาหรับเปอรานากัน (Peranakan Aeabs) กลุ่มชาวดัตช์เปอรานากัน (Peranakan Dutch)และกลุ่มชาวอินเดียเปอรานากัน (Peranakan Indiants) เนื่องด้วยกลุ่มชาวจีนเปอรานากันเป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่และมีบทบาทในสังคม ทำให้คำว่า “เปอรานากัน”ถูกนำมาใช้อ้างถึงเฉพาะกลุ่มชาวจีนเปอรานากันเท่านั้น (Encycopedia Britannica, 2012)

بابา คำที่ใช้เรียกเปอรานากันสายเลือดผสม

วอห์น (J.D. Vaughan, 1971) ได้กล่าวถึงคำที่ใช้เรียกชาวเปอรานากันไว้ดังนี้

คำว่า “بابา” เป็นชื่อที่ใช้เรียกชาวจีนเปอรานากัน เพื่อให้ต่างกับชาวจีนโพ้นทะเล โดยมีที่มาจากชนพื้นเมืองบังคลาเทศใช้เรียกลูกหลานหรือเด็กที่มีเชื้อสายยุโรป บาบ่า ยังมีที่มาจากการศึกษาที่ชาวอินเดียในป็นังใช้เรียกเด็กเชื้อสายจีน และจึงนิยมใช้เรียกกันแพร่หลาย และ บาบ่า ยังถูกให้นิยามความหมายว่า มีที่มาจากลูกครึ่งชาวจีนที่อาศัยในแถบช่องแคบมะละกา แต่คำนี้จะไว้ใช้เรียกชาวจีนที่ถือกำเนิดในแถบช่องแคบมะละกาเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็ลูกครึ่งจีนหรือเป็นชาวจีนโดยแท้ก็ตาม

Zhi Ming, Chen (Tan Chee Beang, 1993) กล่าวว่า คำว่า บาบ่ามีที่มาจากตะวันออกกลาง

Jian Yu, Liao (2005:26) กล่าวว่า ถ้าจะหามาตรฐานของคำว่า เปอรานากันหรือبابานั้นมิใช่เรื่องง่าย เพราะนิยามความหมายของสองคำนี้ยังคลุมเครือ อาจกล่าวได้ว่าเปอรานากันและباب่า หมายถึงกลุ่มชาวจีนพื้นเมืองทั่วไป ความเหมือนกันก็คือมีความเป็นมาเลเซีย บางกลุ่มก็จะเป็นมาเลเซียสูง เช่น บาบ่าในแถบมะละกา บางกลุ่มมีความเป็นมาเลเซียน้อย เช่นเปอรานากันในป็นัง คำว่า ความเป็นมาเลเซียหมายถึงใช้ภาษามลายู สวมใส่เสื้อผ้าชุดมาเลเซีย รวมทั้งทานอาหารมาเลเซีย แต่แท้จริงแล้ว ในสิงคโปร์และมาเลเซียสมัยก่อนจะใช้คำว่า บาบ่าและย่าหย่าในการเรียกขานชาวจีนโพ้นทะเล ชาวจีนโพ้นทะเลกลุ่มนี้ไม่จำเป็นต้องพูดภาษามลายูหรือมีภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาเลเซีย ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า บาบ่า ย่าหย่าและเปอรานากันนั้นยังเป็นคำที่ใช้เรียกกันมาจนปัจจุบัน ในสังคมชาวจีนโพ้นทะเลที่พูดภาษาจีนก็ยังคงเรียกขานชาวจีนโพ้นทะเลที่พูดภาษามลายูหรือชาวจีนลูกครึ่งมาเลเซียว่า บาบ่า ในประเทศอินโดนีเซีย จะใช้คำว่าباب่าเพื่อเรียกกลุ่มนักเรียนชาวจีนโพ้นทะเลที่กลับไปศึกษาต่อยังประเทศบ้านเกิดและใช้ภาษาจีนเป็นหลัก ต่อมาภายหลังคำว่า บาบ่ายังมีเรื่องของวัฒนธรรมแฝงอยู่ด้วย กล่าวคือ จะใช้คำว่าباب่าเรียกชาวเปอรานากันที่มีได้รับการศึกษาตามแบบอังกฤษ ดังนั้นจึงไม่สามารถระบุที่มาของคำนี้ได้อย่างแน่ชัด อาจเป็นไปได้ว่าคำนี้มีมาก่อนที่ชาวดัตช์และชาวอังกฤษจะเดินทางมาถึง แต่สามารถเห็นได้ชัดว่าคำนี้มีได้จำกัดให้ใช้เฉพาะในแถบนิคมช่องแคบเท่านั้น ในแถบเมืองเมตันของเกาะสุมาตรารวมไปถึงเกาะชวา (เช่น จาการ์ตา) ล้วนแล้วใช้คำว่า บาบ่าในการเรียก ชาวเปอรานากันหรือกลุ่มลูกครึ่งมลายู-จีน (Jian Yu, Liao, 2005:24)

มีผู้ที่นำคำว่า บาบ่า มาใช้เรียกกลุ่มชาวจีนที่พูดภาษามลายู แม้ที่จริงไม่ถูกต้องเสียทีเดียว ในความเป็นจริงเราสามารถเห็นباب่าได้สองกลุ่ม คือ บาบ่าในมะละกาและباب่าในป็นัง (แม้กระทั่งباب่าในสิงคโปร์ ซึ่งก็คือباب่าที่อพยพมาจากมะละกาตนเอง) บาบ่าในมะละกามักจะถูกเข้าใจว่าเป็นแบบฉบับของباب่าในมาเลเซีย ดังนั้นคนส่วนใหญ่จึงเข้าใจว่าباب่าคือผู้ที่พูดภาษามลายูเท่านั้น และมีคนอีกจำนวนมากไม่ทราบว่าباب่าในป็นังคือباب่าที่สามารถพูดภาษาฮกเกี้ยนได้ พวกเขาถูกเรียกว่าباب่าเพราะได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมมาเลเซีย ภาษามลายูของباب่าในมะละกามีการหยิบยืมคำศัพท์ในภาษาฮกเกี้ยนมาใช้ แต่ภาษาฮกเกี้ยนของباب่าในป็นังก็มีการหยิบยืมคำในภาษามลายูมาใช้เช่นกัน ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า ในด้านการใช้ภาษา บาบ่าในป็นังมีความใกล้เคียงคนจีนมากกว่าباب่าในมะละกา จากเหตุผลที่กล่าวมา นักวิชาการบางกลุ่มมองว่าชาวจีนโพ้นทะเลที่เป็นباب่าในป็นังไม่ใช่باب่าโดยสายเลือด พวกเขาใช้ภาษาฮกเกี้ยนที่มีการหยิบยืมภาษามลายูใช้นักวิชาการกลุ่มนี้จึงมองว่าباب่าในมะละกาเป็นมาตรฐานของباب่าที่แท้จริง ในช่วงยุคศตวรรษ 50 มีการกล่าวถึง

บ้างว่า “บ้างคือชาวจีนโพ้นทะเลในท้องถิ่นที่ได้รับการศึกษาแบบอังกฤษ บ้างในป็นังแทบจะได้รับการศึกษาแบบอังกฤษทั้งหมด” ถึงแม้ยังมีผู้ใช้คำว่าบ้าง ย่าหย่าในการเรียกชาวจีนสายเลือดผสมมาโดยตลอด แต่ก็มีผู้มองว่า ชื่อเรียกที่ถูกต้องที่สุดควรเป็น “เปอรานากัน” มากกว่า ในปัจจุบันคำว่าเปอรานากันได้กลายเป็นคำสำคัญของการเมืองของประเทศมาเลเซียไปแล้ว

อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีการใช้คำว่า บ้างและย่าหย่าในการเรียกชายและหญิงที่มีสายเลือดผสมมาและจีนอยู่ โดยเฉพาะในมาเลเซียและสิงคโปร์ที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย เช่น ในช่วงปี 1993 มีการจัดงานประชุมใหญ่ของชาวเปอรานากันในสิงคโปร์ โดยใช้ชื่อว่า “การประชุมใหญ่บ้างบ้างครั้งที่6” แต่ไม่ใช่ชื่อว่า “การประชุมใหญ่เปอรานากันครั้งที่6” การประชุมใหญ่นี้กล่าว นอกจากเป็นการประชุมสมาคมเปอรานากันในสิงคโปร์แล้วยังมีการเข้าร่วมของอีกสี่สมาคมด้วยกัน ได้แก่ สมาคมเปอรานากันป็นัง สมาคมเปอรานากันมะละกา กลุ่มนักวิชาการ Gunong, Shayangแห่งสิงคโปร์ และสมาคมเปอรานากันรัฐกลันตัน (Singapore,1993)

ชาวจีนอาณานิคมช่องแคบ

ชาวจีนอาณานิคมช่องแคบ หมายถึง ชาวจีนที่ถือกำเนิดเกิดในอาณานิคมของจักรวรรดิอังกฤษในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วยดินแดนที่เป็นรัฐป็นัง ดินดิง (ส่วนหนึ่งของรัฐเปรัก) รัฐมะละกา สิงคโปร์ และลาบวนในปัจจุบัน อาณานิคมแห่งนี้ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2369 โดยในตอนแรกเป็นเพียงส่วนหนึ่งของดินแดนที่อยู่ในความควบคุมของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษ ต่อมาในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2410 ได้กลายเป็นอาณานิคมอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลสหราชอาณาจักรอย่างเต็มตัว และได้รับเอกราชภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

เมื่ออังกฤษปกครองคาบสมุทรมลายูและสิงคโปร์ เปอรานากันถูกมองว่าเป็น "ชาวจีนอาณานิคมช่องแคบ" เป็นเพราะพวกเขาอาศัยอยู่ในช่วงที่ครอบครอง18ปีการตั้งถิ่นฐานของช่องแคบอังกฤษ (ป็นัง, มะละกา และสิงคโปร์) ชาวจีนอาณานิคมช่องแคบคำนี้มีความหมายถึง สถานที่เกิดของชาวจีน เท่านั้น ไม่ได้มีความในเชิงวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามบางคนใช้นี้เพื่ออธิบายถึงชาวสิงคโปร์มาเลย์เชื้อสายจีน บางคนใช้คำว่า "ชาวจีนที่เกิดในอาณานิคมช่องแคบ" มาอธิบายว่าเป็น "เปอรานากัน" เพราะพวกเขาคิดว่า "เปอรานากัน" คือชาวจีนทุกคนที่เกิดในอาณานิคมช่องแคบนี้ ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วความเข้าใจนี้ไม่ถูกต้องเพราะ “ไม่ใช่ชาวจีนอาณานิคมช่องแคบทุกคนจะต้องเป็นเปอรานากัน” (Zhong Ling,Ye ,1994)

เมื่อกล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์มาเลย์ (รวมถึงสิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย) และผู้ปกครองต่างชาติใช้คำว่า เปอรานากันในการเรียก กลุ่มลูกครึ่งมลายูจีน และใช้คำว่า "ชาวจีนที่เกิดในอาณานิคมช่องแคบ" เฉพาะกับผู้ที่ได้รับการศึกษาแบบอังกฤษและในภาษามลายูไม่มีคำที่มีความหมายใกล้เคียงนี้ เมื่อชาวมาเลเซียเรียกกลุ่มลูกครึ่งมลายูจีน จะใช้คำว่า Peranakan Cina (Peranakan) หรือ บ้าง (Baba) ช่วงต้นศตวรรษที่ 19 และช่วงต้นของศตวรรษที่ 20 มีการอพยพเข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของชาวจีนจำนวนมาก ชาวจีนเหล่านี้ได้อพยพมาจากภาคใต้ของจีนเรียกว่า “ผู้มาเยือนใหม่” (Sinkhek) เปอรานากันจะแต่งงานกันเองภายในสังคมของพวกเขา มีการพัฒนาอาหารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่มีชื่อเสียงระดับโลกและสวมเสื้อผ้าที่ได้รับอิทธิพลจากการออกแบบจากหลายท้องถิ่น

อาหารและเครื่องถ้วยชาม

คำว่า “นยนยา” นอกจากจะเป็นชื่อเรียกหึงลูกครึ่งจีนกับมลายูแล้ว ยังใช้เป็นชื่อเรียกแบบของอาหาร ขนม ชุตสตรีและเครื่องถ้วยจีนประเภท ลงยาสีบนเคลือบกลุ่มหนึ่งที่ปรากฏบริเวณเขตอาณานิคมซึ่งชาว จีนมาตั้งถิ่นฐานทำให้เกิดชื่อเรียกของเครื่องถ้วยจีนกลุ่มนี้อีกอย่าง หนึ่งว่า “เครื่องถ้วยจีนชนิดเนื้อกระเบื้องเขตอาณานิคม” (Straits Chinese Porcelain)

อาหารนยนยามีลักษณะผสมระหว่างสองวัฒนธรรม ซึ่งหาพบปะทานได้ในประเทศมาเลเซีย และประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นผลพวงจากการแต่งงานข้ามเชื้อชาติ เหล่าสาวย่าหย่าจึงนำส่วนดีที่สุดของอาหารทั้งสองชาติมารวมกัน ในเรื่องของรสชาติอาหารนยนยามีชื่อเสียงไปไกลระดับโลก มีความซับซ้อนและมีความเข้มข้น ชาวเปอรานากันจะมีวิธีการดูแลสุขภาพการทำอาหารของสาวที่จะเข้ามาเป็นสะใภ้ด้วยการให้หญิงสาวเหล่านั้นอธิบายวิธีการเตรียมอาหารและขั้นตอนการทำอาหาร (Online: arts.eastwestcenter.org) อาหารนยนยามีการนำส่วนประกอบของอาหารจีน เช่น หมู ซีอิ๊ว เต้าหู้ยี้ มาปรุงกับริมปะห์ (Rempah) เครื่องผัดของชาวมลายู กะทิ และอาจใส่น้ำมะขาม ด้วยความที่ชาวเปอรานากันไม่ใช่มุสลิม จึงมีหมูเป็นส่วนประกอบของอาหารด้วย อาหารที่นิยมได้แก่ แกงหมูน้ำมะขาม (บาปืออัม) และหมูสะเต๊ะ น้ำจิ้มถั่วลิสงใส่สับปะรดเพื่อเพิ่มรสชาติเนื้อเป็ดซึ่งชาวมลายูไม่นิยมกิน แต่สำหรับอาหารเปอรานากันนั้นกลับเป็นที่นิยม โดยนำเป็ดมาตุ๋นทั้งตัว ใส่แกงหรือต้มส้ม (อีตะกั ซีโย) ส่วนไก่นั้นใช้รับประทานทั่วไป โดยสามารถทำอาหารได้หลายอย่าง เช่น ไก่ต้มกะทิรสจัด (กาปีตันไก่) และไก่ทอดพร้อมน้ำจิ้ม (เอนจิก กาบิ) อาหารเปอรานากันนั้นคล้ายกับอาหารมลายูตรงที่มีวิวัฒนาการแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น อย่าง ละกัชา (Laksa) เป็นอาหารต้นฉบับย่าหย่า มีสองแบบ คือ แบบมะละกาจะเป็น ละกัชา ลมะกั (แกงละกัชา) ประกอบด้วยเส้นก๋วยเตี๋ยว กุ้ง และเครื่องอื่นๆในน้ำแกงที่เข้มข้น ส่วนอาซัม ละกัชา เป็นอาหารที่ขึ้นชื่อของชาวย่าหย่าในป็นัง ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากไทย เป็นก๋วยเตี๋ยวปลาน้ำใส โรยหน้าด้วยแตงกวาดิบ และใบสาระแหน่ (Online: th.wikipedia.org) ส่วนผสมที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ chinchalok เป็นเครื่องปรุงรสที่มีรสเผ็ดเปรี้ยวและเค็มที่มักผสมกับน้ำมะนาวพริกและหอมแดง รับประทานกับข้าว ข้าวผัดและอาหารอื่น ๆ อาหารเปอรานากันมีความหอม เผ็ดจากสมุนไพร ได้รับอิทธิพลของอาหารจีน, ไทย, มาเลย์, อินโดนีเซียและยุโรป อาหารจากสิงคโปร์และมะละกา แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของอินโดนีเซียโดยใช้กะทิมาทำอาหารเป็นส่วนใหญ่ ประเทศไทยก็ได้รับอิทธิพลการทำอาหารมาจากป็นังกล่าวคือ การปรุงอาหารให้มีรสเปรี้ยวโดยใช้มะขาม

ภาพการจัดแสดงห้องครัวของชาวเปอรานากัน
(ที่มา คฤหาสน์เปอรานากันป็นัง ประเทศมาเลเซีย ภาพถ่ายโดยผู้เขียน)

นิสัยการรับประทานอาหารของชาวเปอรานากันมีความแตกต่างจากชุมชนชาวจีนทั่วไป พวกเขาจะเสิร์ฟอาหารเป็นจาน โดยมีกับข้าวรสเผ็ดราดบนข้าวและใช้มือในการรับประทานอาหาร ลักษณะการรับประทานอาหารลักษณะนี้มีมาจนถึงช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ที่การทานอาหารด้วยช้อนและช้อมจากทางยุโรปถูกนำมาใช้ ในมี้อาหารแพร่หลายมากขึ้น เครื่องใช้ งาน ชามมักจะเป็นสีฟ้าและเป็นพอร์ซเลนสีขาว อย่างไรก็ตามเครื่องเซรามิกที่มีสีสันสดใสที่รู้จักกันในชื่อเครื่องถ้วยนยนา (nyonya ware) จึงจะถูกนำมาใช้ในโอกาสพิเศษเท่านั้น ส่วนการตกแต่งเครื่องถ้วยนยนาประเภทเขียนลายสีน้ำเงินได้เคลือบ มีผู้เรียกชื่อของเครื่องถ้วยประเภทนี้แตกต่างกันออกไปว่า “เครื่องถ้วยช่างไหหรือเครื่องถ้วยเซี่ยงไฮ้” (Shanghai Wares) เครื่องถ้วยจีนประเภทลงยาสีบนเคลือบกลุ่มหนึ่งที่นักวิชาการด้านเครื่องถ้วย เรียกกันว่า “เครื่องถ้วยนยนา” (Nyonya Wares) เครื่องถ้วยนยนาสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทลงยาสีบนเคลือบและประเภทเขียนลายสีน้ำเงินได้เคลือบ หรือที่มักเรียกกันสั้นๆ ตามภาษาชาวบ้านว่า “เครื่องลายคราม” โดยทั่วไปเครื่องถ้วยลงยาสีบนเคลือบจะมีราคาแพงกว่าเครื่องลายคราม ถูกตกแต่งอย่างฟุ่มเฟือย เนื่องจากต้องผ่านขบวนการเผา หลายครั้งครั้งแรกจะเผาในอุณหภูมิที่ต่ำ เพื่อให้เนื้อภาชนะสุกเรียกว่า “เผาดิบ” (Biscuit) จากนั้นจึงนำไปชุบน้ำเคลือบ แล้วเผาครั้งที่ 2 ในอุณหภูมิที่สูงขึ้น เพื่อเตรียมเป็นหุ่นภาชนะเคลือบสีขาว สำหรับลงยาสีโดยการนำน้ำเคลือบผสมกับน้ำมันการบูร (Camphor) ซึ่งเป็นน้ำมันที่มีคุณสมบัติทำให้สีแห้งเร็ว สามารถละลายตัวสีให้ มีความชื้นเพียงพอที่จะทำให้ตัวสีติดกับผิวเคลือบที่เรียกว่า “การ ลงยา” โดยไม่ทำลายความสดใสของสีมีความหนา และแข็งตัว ง่าย เมื่อถูกอากาศ แล้วนำเข้าเผาอบภายในเตา หากตกแต่งด้วย สีทองก็ต้องทำการเผาอบครั้งสุดท้ายในอุณหภูมิที่ต่ำกว่า (ปวีรรต ธรรมาปริชากรและนิสิต มโนตั้งวรพันธุ์, 2010:64) โดยลวดลายของเครื่องถ้วยนยนาเต็มไปด้วยลวดลายแบบจีนโบราณและเคลือบด้วยสีชมพู สีแดง สีเหลืองและสีเขียวขุ่น (เทอควอยล์) สีชมพูและสีแดงได้รับการเผยแพร่ในประเทศจีนจากยุโรปในศตวรรษที่ 18 และพอร์ชเลนนี้เรียกว่า ฟาร์มิลโรส (famille rose) ซึ่งเป็นเครื่องกระเบื้องที่มีการผลิตอย่างแพร่หลาย และได้รับความนิยมอย่างสูงในยุคจักรพรรดิหย่งเจิ้น (雍正, Yongzheng) แห่งราชวงศ์ชิง (พ.ศ. 2265 - 2278) ซึ่งลักษณะต่างจากเครื่องกระเบื้องในยุคที่ผ่านๆ มาก็คือ

ฟามิลล์ โรสนั้นเป็นเครื่องกระเบื้องที่ผลิตในจีน เพื่อสนิยมของชาวตะวันตก มีการนำเทคนิคการวาดและลงสีแบบตะวันตกมาใช้ในงานศิลปะการวาดและการลงสีแบบดั้งเดิมของจีนก็จะเน้นสีสดๆ ค่อนไปทางแม่สี หรือสีโทนธรรมชาติ นับได้ว่าเป็นศิลปะที่ผสมผสานระหว่างตะวันออก-ตะวันตกได้อย่างลงตัว เครื่องถ้วยชามหลายชิ้นถูกผลิตเพื่อเปอรานากันโดยเฉพาะ เช่น บริษัท เซรามิกในจังหวัดจีน ประเทศจีน ชาวเปอรานากันโดยมากจะชอบเซรามิกและเครื่องแก้วที่ผลิตในยุโรปและซื้อจานชามที่หาซื้อได้ทั่วไปเพื่อใช้นำเสนออาหารที่ผ่านการปรุงมาอย่างประณีต

สถาปัตยกรรมของชาวเปอรานากัน

ชาวเปอรานากันอาศัยและทำงานในอาคารที่มีสไตล์แบบซิโนโปตุเกสหรือ Straits Eclectic architectural style และมีชื่อเรียกอื่นๆที่แตกต่างกันออกไป เช่น ซิโน เมเลย์ โคลโรเนียล (Sino-Malay Colonial) ซิโน มาเลย์ พราเดียน (Sino-Malay-Palladian) ทropicอล เรเนซองส์ (Tropical Renaissance) ไชนีส พาราเดียน (Chinese Palladian) และ บาโรค (Baroque) สถาปัตยกรรมนี้เป็นส่วนผสมที่เป็นเอกลักษณ์ขององค์ประกอบตะวันออกและตะวันตก สไตล์นี้ได้รับการพัฒนาขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 และรวมไปถึงสถาปัตยกรรมที่เป็นร้านค้า วัดบ้านประจำตระกูล วิลล่าและบังกะโล เป็นต้น

อาคารร้านค้าส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นแบบสองชั้น โดยชั้นล่างใช้เพื่อประกอบธุรกิจการค้าและชั้นสองสำหรับใช้เป็นที่อยู่อาศัย โดยตัวอาคารมีการเชื่อมต่อกับอาคารอื่น ๆ โดยตัวอาคารจะสร้างติดกันหลายๆห้อง และจะมีทางเดินทอดยาวอย่างต่อเนื่องอยู่ด้านหน้าด้านของอาคารร้านค้า ถ้าไม่มีการประกอบกิจการเชิงพาณิชย์ที่ชั้นล่างมักเรียกกันว่าบ้านระเปียง ผนังด้านหน้าทำจากปูนฉาบหรือเซรามิก ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ชาวเปอรานากันได้มีการปรับรูปแบบของสถาปัตยกรรม โดยรวมเข้ากับแบบตะวันตกรวมทั้งหน้าต่างแบบฝรั่งเศส เสาปูนพลาสติกและการฉาบปูนแบบดั้งเดิม รวมไปถึงการประดับตกแต่งด้วยลายดอกไม้ ผลไม้ตามแบบจีนหรือยุโรป กระเบื้องเซรามิกที่มีสีสันสามารถมองเห็นได้บนผนังและบนพื้น โดยอาจได้รับอิทธิพลมาจากชาวดัตช์หรือชาวจีน แต่ในช่วงศตวรรษที่ 20 การออกแบบสมัยใหม่จากอังกฤษกลายเป็นที่นิยมมาก อาคารที่เป็นร้านค้าในยุคแรก ๆ จะใช้กระเบื้องมุงหลังคาแบบจีนดั้งเดิม แต่ต่อมากระเบื้องดินเผาแบบมาเมดิเตอร์เรเนียนก็ได้ถูกนำมาใช้แทน

สถาปัตยกรรมที่พักอาศัยแบบชาวเปอรานากัน
(ที่มา คฤหาสน์เปอรานากันป็นัง ประเทศมาเลเซีย ภาพถ่ายโดยผู้เขียน)

บ้านของชาวเปอรานากันทั่วไปจะแบ่งเป็น ห้องโถงแรก ห้องโถงที่สองจะไว้จัดวางแท่นบูชาบรรพบุรุษ ห้องนอน ห้องเจ้าสาว ห้องครัวและลานบ้านเปิดโล่งซึ่งทำหน้าที่ระบายอากาศ ความมั่งคั่งของชุมชนเปอรานากันเพิ่มมากขึ้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 เห็นได้จากการที่ชาวเปอรานากันได้สร้างบังกะโล่และบ้านพักแบบวิลล่าซึ่งเต็มไปด้วยโคมระย้าแบบยุโรป เฟอร์นิเจอร์ประดับมุกและตู้ไม้สักอันเต็มไปด้วยสีสันสวยงาม

การตกแต่งอาคารบ้านเรือนของชาวเปอรานากัน
(ที่มา คฤหาสน์เปอรานากันป็นัง ประเทศมาเลเซีย ภาพถ่ายโดยผู้เขียน)

พิธีกรรมของชาวเปอรานากัน

พิธีกรรมของชาวเปอรานากันผสมผสานแบบจีนและมาเลย์ เกิดจากการผสมผสานทางประวัติศาสตร์ พิธีกรรมของชาวเปอรานากันจะเฉลิมฉลองในช่วงวันหยุดสำคัญเพื่อสักการะบรรพบุรุษและรำลึกถึงเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์

พิธีแต่งงาน

การจัดงานแต่งงานของชาวเปอรานากัน จะจัดติดต่อกัน 12 วัน เป็นสัญลักษณ์ของการเปลี่ยนแปลงของคู่สามีภรรยาในชีวิตจากวัยผู้ใหญ่สู่ชีวิตสมรส ตลอดจนการให้พรแก่คู่แต่งงานและอนาคตของคู่สมรส พิธีนี้มีการประสานงานและดำเนินการโดยสมาชิกของทั้งสองครอบครัวเพื่อเป็นพรในการแต่งงาน และแสดงความมั่งคั่งของพวกเขา เครื่องแต่งกายมีพื้นฐานการแต่งกายมาจากชุดแต่งงานในสมัยราชวงศ์ชิง (ปี ค.ศ.1644-1912) ในขณะที่พิธีกรรมทางด้านศาสนาส่วนใหญ่เป็นศาสนาพุทธและลัทธิเต๋า

พิธีศพ

ชาวเปอรานากันมีความเชื่อที่ว่าผู้ตายจะยังวนเวียนเดินดินอยู่ในโลกมนุษย์ มีประเพณีต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานศพเพื่อให้แน่ใจว่าผู้ตายมีความสุขในชีวิตหลังความตายจริง หลังจากที่ถูกผู้ตายเสียชีวิตลง จะมีการคลุมร่างกายทั้งหมด และมีนักบวชในลัทธิเต๋าหรือนักบวชหญิงทำหน้าที่ในการทำความสะดวกสบายร่างกายและแต่งกายศพก่อนวางลงในโลงศพ ชาวเปอรานากัน แม้จะมีเชื้อสายมลายูแต่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่นับถือลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื้อ และศาสนาพุทธนิกายมหายาน ในส่วนของบริเวณรัฐกลันตันก็จะนับถือเถรวาทควบคู่ไปกับความเชื่อดั้งเดิมที่นับถือ เวลาที่มีกิจกรรมทางศาสนาจะไปวัดไทยบ้าง และมีการไหว้บรรพบุรุษเหมือนคนจีนทั่วไป แต่มีบางส่วนได้หันไปนับถือศาสนาคริสต์ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา ชาวเปอรานากันได้เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามถิ่นที่ตั้งถิ่นฐาน อย่างอิทธิพลของโปรตุเกส ดัตช์ มลายู อังกฤษ และอินโดนีเซีย (Joo Ee Khoo, 1996)

เทศกาลตรุษจีน

วันปีใหม่หรือตรุษจีนถือว่าเป็นหนึ่งในวันหยุดที่สำคัญที่สุดในปีตามปฏิทินจันทรคติ วันตรุษจีนของชาวเปอรานากันมักตรงกับวันแรกของเดือนทางจันทรคติ ซึ่งก็คือระหว่างวันที่ 21 มกราคมถึง 20 กุมภาพันธ์ตามปฏิทินทางจันทรคติ มีการกราบไหว้บรรพบุรุษ บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วจะได้รับการจารึกไว้บนแท่นบูชาครอบครัว อย่างไรก็ตามหากสมาชิกในครอบครัวที่มีการตั้งรกรากอยู่ในอื่นๆ และไม่มีแท่นบูชาบรรพบุรุษพวกเขาจะไปกราบไหว้บรรพบุรุษที่วัด

เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย

ทักษะที่สำคัญที่สุดสำหรับหญิงสาวนยาก็คือการเย็บปักถักร้อยและงานลูกปัด โดยเริ่มตั้งแต่อายุ 8-10 ขวบสาว ๆ ถูกคาดหวังว่าจะต้องสามารถผลิตและสร้างผลงานการเย็บปักถักร้อยทั้งนี้คุณภาพและปริมาณของงานลูกปัดและงานเย็บปักเป็นเครื่องหมายในการแสดงถึงความพร้อมในการเข้าพิธีสมรสของหญิงสาว ดังกล่าว รวมไปถึงรองเท้า เสื้อผ้าอื่น ๆ และของประดับตกแต่งสำหรับห้องเจ้าสาว คุณภาพและปริมาณของผลงานการเย็บปักถักร้อยของสาวนยาก็ขึ้นอยู่กับการที่เธอได้รับการอบรมปลูกฝังเมื่อเธอยังเด็ก และจำนวนด้ายสีทองและลูกปัดเป็นตัวบ่งชี้ความมั่งคั่งและสถานะทางสังคม หญิงสาวนยาโดยเฉพาะอย่างยิ่งหญิงสาวที่อายุน้อย มักจะชอบสวมใส่ชิ้นสีสดใสหรือที่เรียกว่า ปาเต๊ะซารุง (sarongs) หรือโสร่ง เป็นสีสันทาจากพื้นที่ชายฝั่งตอนเหนือของเกาะชวา ซึ่งเป็นแถบนิคมอุตสาหกรรมที่ผลิตผ้าปาเต๊ะเป็นจำนวนมาก ลักษณะเด่นของการนุ่งผ้าซารุงก็คือkepala kain หลังจากการนุ่งผ้าซารุงเรียบร้อยแล้ว kepala kain จะนำมาใช้รัดรอบเอวอย่างประณีตโดยหันออกด้านหน้า ผ้าปาเต๊ะซารุง มักจะสวมใส่คู่กับเสื้อบางที่มีการปักลายปักฉลุที่เรียกว่า เคบายา (Kebaya)

การแต่งกายตามแบบของชายหนุ่มและหญิงสาวชาวเปอรานากัน
(ที่มา คฤหาสน์เปอรานากันป็นัง ประเทศมาเลเซีย ภาพถ่ายโดยผู้เขียน)

กลางศตวรรษที่ 19 ยุคอาณานิคมที่อยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ ชาวเปอรานากันส่วนใหญ่จะได้รับการศึกษา และรับเอาวัฒนธรรมแบบตะวันตก โดยเฉพาะในเมืองใหญ่อย่างปีนังและสิงคโปร์ ทำให้วัฒนธรรมเปอรานากันบางอย่างที่สืบทอดมาถูกปรับเปลี่ยน หรือหลงลืมไปตามกระแสการพัฒนาทางสังคม เช่น การแต่งกายแบบบ้าบ๋า-ย่าหยา ก็หดหายไป หรือปรับเปลี่ยนจากการใช้ผ้าปักกลุมมาเป็นผ้าลูกไม้สำเร็จรูปแทน หรือการดำเนินชีวิตแบบครอบครัวใหญ่กลายเป็นครอบครัวเดี่ยว ด้วยภาวะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในเมืองมะละกา ปีนัง สิงคโปร์ และภูเก็ตก็ยังคงปรากฏวัฒนธรรมเปอรานากันในรูปแบบของธุรกิจการค้า เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีบ้านเรือนเปอรานากันให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้าพักและเยี่ยมชม หรือสินค้าเชิงวัฒนธรรมแบบเปอรานากัน ได้แก่ เสื้อผ้าชุดบ้าบ๋า-ย่าหยาเครื่องถ้วยชาม รองเท้าสตรีปักกลดลายด้วยลูกปิดหลากสี เป็นต้น (พุมรี อรรถรัฐเสถียร, 2556:94)

จากภาพยนตร์เรื่อง รักยิ่งใหญ่จากใจดวงน้อย (The Little Nyonya) ละคร ชีรีส์ประวัติศาสตร์เรื่องยิ่งใหญ่ที่สุดของสิงคโปร์ เรื่องราวของชาวบ้าบ๋า-ย่าหยา กลุ่มชนชาวจีน-มลายูที่ ถูกกลืนหายไปกับสงครามโลกครั้งที่ 2 สะท้อนเรื่องราวความรักและการต่อสู้ชีวิตอย่างไม่ยอมพ่ายแพ้ต่อโชคชะตาของสาวน้อยผู้อาภัพ ที่ถูกปลุกฝังคุณธรรมและวัฒนธรรมที่สั่งสมมาจากบรรพบุรุษ แต่ชะตากรรมชีวิตของเธอกลับถูกกำหนดด้วยจารีตประเพณีที่เป็นเสมือนขวากหนามที่ยากเกินกว่าใคร ๆ จะฝ่าฟันผ่านไปได้ ภาพยนตร์เรื่องนี้นับได้ว่าเป็นการปลุกกระแสของเปอรานากันกลับมาอีกครั้ง และสร้างความน่าสนใจให้กับผู้ชมเป็นอย่างมาก(พิสิษฐ์ ฌัญประเสริฐและคณะ, 2560:863) พิพิธภัณฑสถานเปอรานากันในมาเลเซีย สิงคโปร์ถือว่ายังคงแสดงให้เห็นถึงรากเหง้าเปอรานากันอย่างชัดเจน ในประเทศไทยเปอรานากันกลุ่มนี้จะอยู่ในแถบจังหวัดฝั่งทะเลอันดามัน โดยเฉพาะภูเก็ต ตรัง และจังหวัดใกล้เคียงและวัฒนธรรมเปอรานากันยังไม่เด่นชัดมากนักในประเทศไทย พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นจำเป็นต้องจัดตั้งขึ้นเพื่อคนในท้องถิ่น ด้วยบริหารจัดการของคนในท้องถิ่น ซึ่งพิพิธภัณฑสถานในประเทศไทยได้เกิดขึ้นจำนวนมาก

แต่เมื่อเทียบกับจำนวนชุมชนหรือท้องถิ่นแล้วถือว่ามีย่านน้อย พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทยที่พัฒนาแล้วส่วนมากจัดขึ้นเพื่อให้คนในชาติรู้จักตนเองรู้จักท้องถิ่น เพื่อความเข้าใจในวัฒนธรรม รวบรวมหลักฐานในการตั้งถิ่นฐาน วิถีชีวิต การประกอบอาชีพ การปรับตัวของคนในท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาทางสังคมเศรษฐกิจของท้องถิ่น ซึ่งการจัดการพิพิธภัณฑ์ความสำคัญ คือ การอนุรักษ์มรดกทางภูมิปัญญาวัตถุโบราณสถาน โบราณคดีที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่น นับว่าเป็นพื้นฐานในการเกิดสติปัญญา การสร้างแรงบันดาลใจ ส่งผลต่อถึงระบบการศึกษาที่ทำให้ได้เรียนรู้จากของจริง เปอรานากันในประเทศไทยมีบรรพบุรุษอพยพมาจากปีนัง และมะละกา โดยเปอรานากันกลุ่มนี้มีวัฒนธรรมใกล้เคียงกับกลุ่มเปอรานากันในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ชาวเปอรานากันในไทยใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ ที่เจอไปด้วยคำศัพท์จากภาษามลายู จีน และอังกฤษ ชาวเปอรานากันในประเทศไทย นิยมเรียกกันว่า บ้าบ้า หรือบาบา ได้ทั้งชายและหญิง ปัจจุบันมีการรวมตัวกันของเปอรานากันโดยการจัดตั้งสมาคมเปอรานากัน (Peranakan Association) ในมะละกา ปีนัง กัวลาลัมเปอร์ สิงคโปร์ และภูเก็ต เพื่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่ยังอยู่ในประเพณี เช่นการแต่งงาน อาหารดั้งเดิม และบทเพลงพื้นเมือง เป็นส่วนหนึ่งที่ทายาทเปอรานากันพยายามรักษาวินัยดั้งเดิมของบรรพบุรุษ โดยจัดงานพบปะแลกเปลี่ยนระหว่างเปอรานากันที่อยู่ในมาเลเซีย อินโดนีเซียและไทยปีละครั้ง เพื่อให้วัฒนธรรมเปอรานากันที่มีอยู่มานานแล้วในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มั่นคงอยู่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- นิสิต มโนตั้งวรพันธุ์ และปวีรรต ธรรมาไพชากร. (2553). *เรียนรู้วัฒนธรรมเปอรานากัน (บ๊ายบาย่าหย่า)* จากเครื่องถ้วยนยา (ออนไลน์). สืบค้นจาก: http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/july_sep_10/pdf/aw8.pdf [20 กุมภาพันธ์ 2561].
- ประติมา ฉันทบุรณ์ตระกูลและคณะ.(2560).ศิลปศึกษากับการใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม.วารสารVeridian E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ 10 ฉบับที่3 เดือน กันยายน-ธันวาคม 2560.
- พุมรี อรรถรัฐเสถียร.(2556). เปอรานากัน (Peranakan) สายเลือดลูกผสม. *รู้ไว้ใช้ว่า* ปีที่ 34 ฉบับที่2 เมษายน-มิถุนายน 2556.
- Abul Kadir, *The Hikayat Abdulah* (an annotated translation by A.H. Hill)(Kuala Lumpur: Oxford University Press, 1970),pp. 75 and 266.
- Abdullah Ibrahim, *The Voyages of Mahamed Ibrahim Mushi* (translation with an introduction and notes by Amin Sweeney and Nigel Phillips)(Kuala Lumpur: Oxford University Press, 1975),pp.90-91.
- Andrew D.W. Forbes. (1988). *The Muslims of Thailand*. Soma Prakasan. pp. 14–15.
- Encyclopedia Britannica. 2012. *Peranakan* (ออนไลน์). สืบค้นจาก: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/451004/Peranakan> [2018, February 20]
- J. D. Vaughan, *The Manners and Customs of the Chinese of Straits Settlements* (Kuala Lumpur: Oxford University Press, 1971).
- Karl A. *Beberapa Aspek Tentang Islam di Indonesia Abad Ke 19* (Jakarta: Bulan Bintang, 1984),p.87.
- Khoo Joo Ee, *Straits Chinese : A Cultural History* (Kuala Lumpur : The Pepin Press, 1996).
- Pixie Dollhouse.(2009). 2009 Of Beige, Gold, Flappers, Lasalle Reunions and Life.
- Shamsul AB.(2011). Discourseson“Peranakanness” with focus on The Peranakan Chinese Community in Contemporary Kelantan, Malaysia (ออนไลน์). สืบค้นจาก: http://ukm.academia.edu/wwwkitaukmmy/Papers/1127529/Discourses_on_Peranakanness_with_focus_on_The_Peranakan_Chinese_Community_in_Contemporary_Kelantan_Malaysia [2018, February 20]
- The east-west Center.(2013). *Peranakan Chinese Heritage of Southeast Asia*.(online).สืบค้นจาก: <http://arts.eastwestcenter.org/wpcontent/uploads/2013/05/PeranakanHandout4.pdf> [2018, January 15]

Wikipedia.(2017). *Peranakan* [online]. Retrieved January 25 , 2018, from [https://th.wikipedia.org/wiki/ Peranakan](https://th.wikipedia.org/wiki/Peranakan).

廖建裕.(2005). 〈马来西亚的土生华人：回顾与前瞻〉，何国忠主编《百年回眸：马华文化与教育（吉隆坡：华社研究中心，2005），页 22,23,24,26.

叶钟铃.(1994). 《陈省堂文集》（新加坡亚洲文化学会，1994）.

庄钦永.(2001). 〈1819-1844 年新加坡的华文学堂〉，台北，2001 年 5 月（发表）.